



## **CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ**

SEKRETARIAT  
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04  
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24  
00 - 503 W A R S Z A W A  
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: [sekretariat@cbos.pl](mailto:sekretariat@cbos.pl)

BS/183/2008

### **PREFERENCJE PARTYJNE W GRUDNIU**

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2008

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH  
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA



Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku  
3 października 2008 roku

W ostatnim miesiącu nie brakowało wydarzeń, o których trzeba przypomnieć, ponieważ mogły mieć wpływ na popularność obu najbardziej liczących się obozów politycznych. Symboliczny charakter miały zorganizowane pod patronatem prezydenta obchody 90. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości, na które nie zostali zaproszeni tacy zasłużeni dla sprawy niepodległości politycy, jak Lech Wałęsa. Zarazem już w trakcie realizacji badania<sup>1</sup> miały miejsce szeroko relacjonowane w mediach obchody ćwierćwiecza przyznania Lechowi Wałęsie Pokojowej Nagrody Nobla, uświetnione obecnością wielu znaczących gości, w tym prezydenta Francji, a także tak wybitnych laureatów tej nagrody, jak Dalajlama XIV. W czasie tych obchodów prezydent Lech Kaczyński przebywał z oficjalną wizytą w Azji. Wcześniej, w końcu listopada, podczas wizyty prezydenta w Gruzji miał miejsce do końca niewyjaśniony incydent zbrojny na granicy z Osetią Południową. Wydarzenie to było szeroko i rozmaicie komentowane zarówno w kraju, jak i za granicą. W Polsce stało się okazją do krytycznej oceny kwestii bezpieczeństwa głowy państwa.

W listopadzie minął rok od powołania rządu koalicji PO-PSL, co z jednej strony było okazją do krytyki poczynań gabinetu rządowego, a z drugiej – do podsumowania dokonań i zamierzeń rządu przez premiera. W tym kontekście trzeba wspomnieć o zawetowaniu przez prezydenta kilku bardzo ważnych ustaw, w tym ustaw praktycznie przesądzających o możliwości przeprowadzenia reformy służby zdrowia w kształcie projektowanym przez rząd.

Gdyby wybory parlamentarne odbywały się w ostatnią niedzielę, udział w nich wzięłoby – według własnych deklaracji – 57% ankietowanych, w zasadzie tyle samo co w ubiegłym miesiącu. Liczba takich deklaracji utrzymuje się na zbliżonym poziomie od lipca br. Co czwarty ankietowany (26%) jednoznacznie odrzuca możliwość uczestniczenia w ewentualnych wyborach.

---

<sup>1</sup> Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (223) zrealizowano w dniach 4–10 grudnia 2008 roku na liczącej 1011 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Deklaracje uczestnictwa w wyborach parlamentarnych	Wskazania respondentów według terminów badań								
	IV 2008	V 2008	VI 2008	VII 2008	VIII 2008	IX 2008	X 2008	XI 2008	XII 2008
	w procentach								
Na pewno wziął(ę)lbym w nich udział	58	57	53	56	55	55	56	56	57
Nie wiem, czy wziął(ę)lbym w nich udział	15	20	18	15	18	14	15	18	17
Na pewno nie wziął(ę)lbym w nich udziału	27	23	29	29	27	31	28	26	26

Po odnotowanym w ubiegłym miesiącu spadku poparcia, grudzień przyniósł bardzo wyraźny wzrost liczby zwolenników rządzącej partii. Zamiar oddania głosu na PO zgłasza obecnie 43% badanych gotowych uczestniczyć w ewentualnych wyborach, aż o 9 punktów procentowych więcej niż przed miesiącem. Partia Donalda Tuska nie tylko zatem odrobiła straty z listopada, ale obecnie uzyskuje lepsze notowania od rejestrowanych latem i jesienią tego roku. Większym poparciem niż teraz cieszyła się ostatnio w czerwcu br.

Tabela 2

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?	Odpowiedzi osób deklarujących wzięcie udziału w potencjalnych wyborach*								
	IV 2008	V 2008	VI 2008	VII 2008	VIII 2008	IX 2008	X 2008	XI 2008	XII 2008
	w procentach								
Platforma Obywatelska RP	49	49	45	42	40	41	40	34	43
Prawo i Sprawiedliwość	18	18	19	18	18	19	20	18	18
SLD	5	5	6	6	7	6	6	7	8
Polskie Stronictwo Ludowe	4	5	5	4	6	4	6	7	5
KPEiR	1	1	2	1	3	2	1	1	2
Samoobrona RP	1	1	2	2	1	1	1	1	2
Liga Polskich Rodzin	2	1	1	2	2	1	2	2	1
Partia Kobiet	2	2	2	2	1	2	1	2	1
Partia Demokratyczna	0	1	0	1	2	1	0	1	1
SdPi	1	1	1	0	1	1	0	1	1
Inne	0	0	1	0	0	1	2	1	1
Trudno powiedzieć	14	13	14	18	16	20	19	23	17
N=	635	638	590	606	590	585	620	584	573

\* Podstawą procentowania są wszyscy ci, którzy deklarują, że na pewno wezmą udział w wyborach. W tabeli uwzględniamy tylko te partie, które w sondażu uzyskały poparcie co najmniej 0,5% zadeklarowanych uczestników głosowania

W ciągu ostatnich tygodni nie zmienił się natomiast odsetek zadeklarowanych wyborców głównego rywala rządzącej partii – PiS. Tak jak przed miesiącem do jego sympatyków zalicza się 18% ankietowanych zapewniających o swym udziale w ewentualnych

wyborach. Niewielkie zmiany w poziomie poparcia odnotowujemy w przypadku pozostałych liczących się na scenie politycznej ugrupowań. Na SLD gotowych byłoby obecnie głosować 8% zadeklarowanych uczestników wyborów (od listopada wzrost o 1 punkt procentowy), a na PSL (5%, spadek o 2 punkty). Po 2% zwolenników mają w tym miesiącu KPEiR i Samoobrona. Na minimalne, jednoprocentowe poparcie mogłyby obecnie liczyć SdPi, Partia Demokratyczna, a także LPR i Partia Kobiet.

W grudniu, wraz z ponownym wzrostem poparcia dla PO, wśród potencjalnych uczestników wyborów wyraźnie ubyło osób niezdecydowanych – nieznajdujących wśród ugrupowań obecnych na scenie politycznej takiego, na które mogłyby oddać swój głos. Obecnie zalicza się do nich 17% badanych deklarujących udział w ewentualnych wyborach (od ubiegłego miesiąca spadek o 5 punktów procentowych).



Wydarzenia polityczne listopada i grudnia skupiły zainteresowanie publiczności na sferze polityki. Wśród Polaków nadal utrzymuje się wysoki poziom deklaracji uczestnictwa w wyborach parlamentarnych. Jednocześnie, na co wskazuje spadek odsetka zadeklarowanych wyborców niemających sprecyzowanych sympatii partyjnych, najwyraźniej dla wielu wahających się sytuacja stała się nieco bardziej klarowna.

Odnutowany w tym miesiącu spektakularny wzrost poparcia dla PO, to w części zapewne efekt odbicia po głębokim spadku, który miał miejsce w listopadzie. Zarazem jednak do wzrostu popularności PO mogło się przyczynić kilka innych czynników, które należałoby zaliczyć raczej do porażek konkurencji niż sukcesów rządzącej partii. W tym miesiącu czołowi politycy PiS i obozu prezydenckiego częściej przypominali publiczności o swoich antypatiach politycznych i resentymentach, niż prezentowali jakiś program pozytywny. Przykładów można przywołać wiele – chociażby ostatnie sejmowe wystąpienia prezesa PiS podczas debaty na temat odwołania marszałka Sejmu Bronisława Komorowskiego. Z kolei międzynarodowy wymiar obchodów rocznicowych Lecha Wałęsy przypominał o uprzedzeniach i niechęci prezydenta Lecha Kaczyńskiego do polityka, który dla świata ciągle jest żywym symbolem „Solidarności” i Polski. Czynnikiem politycznym o trudnym

do przecenienia znaczeniu było zgłoszenie przez prezydenta weta wobec kilku ustaw. Wydaje się, że to, o czym mówiło się dotychczas jako o pewnej teoretycznej możliwości, że prezydent będzie używał weta jako narzędzia w walce politycznej, w tym miesiącu stało się faktem. Przypomnienie o możliwościach blokowania przez prezydenta inicjatyw rządowych najwyraźniej podziałało mobilizująco na oponentów PiS, którzy skupili się wokół jej przeciwnika, czyli PO. Zdeklarowani zwolennicy PiS pozostali natomiast przy swoim wyborze.

Opracowała  
Agnieszka CYBULSKA

## A N E K S

Tabela 1

		Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?			Liczba osób
		Na pewno wziął(ę)by w nich udział	Nie wiem, czy wziął(ę)by w nich udział	Na pewno nie wziął(ę)by w nich udziału	
		%	%	%	
Ogółem		57	17	26	1010
Płeć	Mężczyźni	59	15	27	476
	Kobiety	56	18	26	534
Wiek	18-24 lata	62	14	24	146
	25-34	51	17	31	182
	35-44	53	24	24	162
	45-54	57	18	25	173
	55-64	65	12	23	173
	65 lat i więcej	55	14	30	174
Miejsce zamieszkania	Wieś	53	16	31	381
	Miasto do 20 tys.	53	20	27	140
	20-100 tys.	57	18	25	197
	101-500 tys.	57	18	25	159
	501 tys. i więcej mieszk.	72	11	17	133
Wykształcenie	Podstawowe	52	15	33	278
	Zasadnicze zawodowe	44	23	32	255
	Średnie	63	15	22	339
	Wyższe	77	12	12	137
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., inteligencja	76	12	12	75
	Prac. umysł. niż. szczebla	56	22	23	85
	Pracownicy fiz.- umysł.	54	21	25	89
	Robotnicy wykwalifikowani	48	19	33	104
	Robotnicy niewykwalifik.	46	9	45	60
	Rolnicy	46	28	26	54
	Pracujący na własny rach.	73	6	21	39
Bierni zawodowo	Renciści	49	19	32	90
	Emeryci	60	13	27	206
	Uczniowie i studenci	68	12	19	81
	Bezrobotni	67	11	22	69
	Gospodynie domowe i inni	38	33	29	58
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	60	20	21	113
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	55	18	27	81
	sekt. pryw. poza rolnict.	58	13	29	226
	prywatnym gosp. rolnym	47	26	27	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	52	19	29	262
	501-750	53	15	31	166
	751-1000	57	21	22	183
	1001-1500	68	12	21	133
	Powyżej 1500 zł	69	7	24	92
Ocena własnych war. mater.	Złe	49	18	33	218
	Średnie	52	20	28	407
	Dobre	67	13	20	384
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	60	19	22	75
	Raz w tygodniu	61	16	23	470
	1-2 razy w miesiącu	52	20	28	164
	Kilka razy w roku	53	18	30	210
	W ogóle nie uczestniczy	53	11	36	91
Poglądy polityczne	Lewica	68	12	20	127
	Centrum	52	19	28	308
	Prawica	73	13	14	339
	Trudno powiedzieć	34	20	45	236

Tabela 2

		Na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?							
		Krajowa Partia Emerytów i Rencistów (KPEiR)	Liga Polskich Rodzin (LPR)	Partia Demokratyczna – demokraci.pl (PD)	Partia Kobiet	Platforma Obywatelska RP (PO RP)	Polska Partia Pracy (PPP)	Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL)	Prawo i Sprawiedliwość (PiS)
		%	%	%	%	%	%	%	%
Ogółem		2	1	1	1	43	0	5	18
Płeć	Mężczyźni	2	2	1	1	44	0	6	20
	Kobiety	2	1	1	2	42	0	3	17
Wiek	18-24 lata				1	50	1	5	16
	25-34		6	1	1	53		2	15
	35-44	1	1	1	2	46		7	16
	45-54	1	1		3	40		4	21
	55-64	2		2	1	40		6	21
	65 lat i więcej	5	1			31	1	5	22
Miejsce zamieszkania	Wieś	0	3	1	1	29	1	8	22
	Miasto do 20 tys.	3	1	1	3	46		9	14
	20-100 tys.			1	1	48		3	20
	101-500 tys.	3	2	1	2	46	1	2	19
	501 tys. i więcej mieszk.	3				61			12
Wykształcenie	Podstawowe	3	2	1	2	33	1	9	22
	Zasadnicze zawodowe	3	4		1	41		4	17
	Średnie	1	1	1	1	44	0	5	18
	Wyższe			1	1	57			17
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., inteligencja		2	2	3	62		1	14
	Prac. umysł. niż. szczebla				1	53	2	6	16
	Pracownicy fiz.- umysł.		3		3	43		5	16
	Robotnicy wykwalifikowani	1	5			52		7	17
	Robotnicy niewykwalifik.					34		4	11
	Rolnicy					32		17	18
	Pracujący na własny rach.	3			4	41		2	14
Bierni zawodowo	Renciści	3		2	3	28		4	18
	Emeryci	4	1		1	34	1	4	24
	Uczniowie i studenci					57		4	16
	Bezrobotni	2	3	2	2	33		5	31
	Gospodynie domowe i inni		4	6		48		6	10
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	1	2		3	36	1	6	19
	spółce właścicieli prywatnych i państwa		5			50		2	15
	sekt. pryw. poza rolnict.	1	1	1	2	56		3	12
	prywatnym gosp. rolnym					32		17	15
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	2	2		3	33		8	22
	501-750		5	1	1	36		6	23
	751-1000	5		2	3	42	1	3	19
	1001-1500	1	2			49	1	2	14
	Powyżej 1500 zł					61		3	10
Ocena własnych war. mater.	Złe	3		1	2	27	1	3	27
	Średnie	2	2		2	32	1	8	23
	Dobre	1	1	1	1	59		3	11
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	6	2			26		9	37
	Raz w tygodniu	1	2	1	1	38	1	5	21
	1-2 razy w miesiącu	1	1	1		57		5	12
	Kilka razy w roku	2			4	48		6	11
	W ogóle nie uczestniczy				2	51			13
Poglądy polityczne	Lewica	2	2		3	31		3	7
	Centrum	2	1	1	0	52	0	6	11
	Prawica	1	1	0	1	47		4	29
	Trudno powiedzieć	1	1	1	2	25	2	7	13



Tabela 2 cd.

		Na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?						Liczba osób
		Samobrona	Socjaldemokracja Polska (SdPI)	Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD)	Unia Pracy (UP)	Inne	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	
Ogółem		2	1	8	0	1	17	573
Płeć	Mężczyźni	1	1	10	0	0	11	277
	Kobiety	2	1	6	0	1	22	296
Wiek	18-24 lata	2	1	5			20	91
	25-34	1	1	9		1	10	93
	35-44	1	1	3			21	85
	45-54	2		10	2	1	15	97
	55-64	1	2	12		1	12	112
	65 lat i więcej	3	1	6			25	94
Miejsce zamieszkania	Wieś	4	2	6			24	200
	Miasto do 20 tys.	1	1	5		1	14	75
	20-100 tys.		1	9	1		16	112
	101-500 tys.	1	1	7	1		13	90
	501 tys. i więcej mieszk.			12		3	9	95
Wykształcenie	Podstawowe	2	1	4	1	1	19	142
	Zasadnicze zawodowe	3	1	8			20	113
	Średnie	1	1	9	0	1	16	214
	Wyższe	1	1	11			12	103
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., inteligencja			8			8	56
	Prac. umysł. niż. szczebla	2	2	10		3	7	47
	Pracownicy fiz.- umysł.		2	13			16	48
	Robotnicy wykwalifikowani		2	9			6	49
	Robotnicy niewykwalifik.			8		3	41	27
	Rolnicy	5		3			25	25
	Pracujący na własny rach.	3		8	4		23	28
Bierni zawodowo	Renciści			8			34	44
	Emeryci	2	2	11		1	14	125
	Uczniowie i studenci			2			20	55
	Bezrobotni	8		2			13	46
	Gospodynie domowe i inni				6		20	21
Pracuje w:	inst. państw., publicznej		3	13		3	14	67
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	2	2	14		3	7	44
	sekt. pryw. poza rolnict.	1		6	1		17	130
	prywatnym gosp. rolnym	5		3			28	24
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	5		2	1		22	137
	501-750	2	1	5			20	89
	751-1000	1	2	7		1	15	103
	1001-1500		1	15	1		13	90
	Powyżej 1500 zł		3	14		3	6	63
Ocena własnych war. mater.	Złe	7	1	4	1	1	23	106
	Średnie	0	1	9	0	1	20	210
	Dobre	1	1	8		1	12	257
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu			2		3	15	45
	Raz w tygodniu	2	1	6	1	0	20	288
	1-2 razy w miesiącu	3	1	6			13	84
	Kilka razy w roku	2	1	10		1	16	109
	W ogóle nie uczestniczy		4	21			10	47
Poglądy polityczne	Lewica	2	6	33			10	84
	Centrum	2	1	6	1		17	161
	Prawica	1		3		1	11	249
	Trudno powiedzieć	3		1	2	1	42	79